

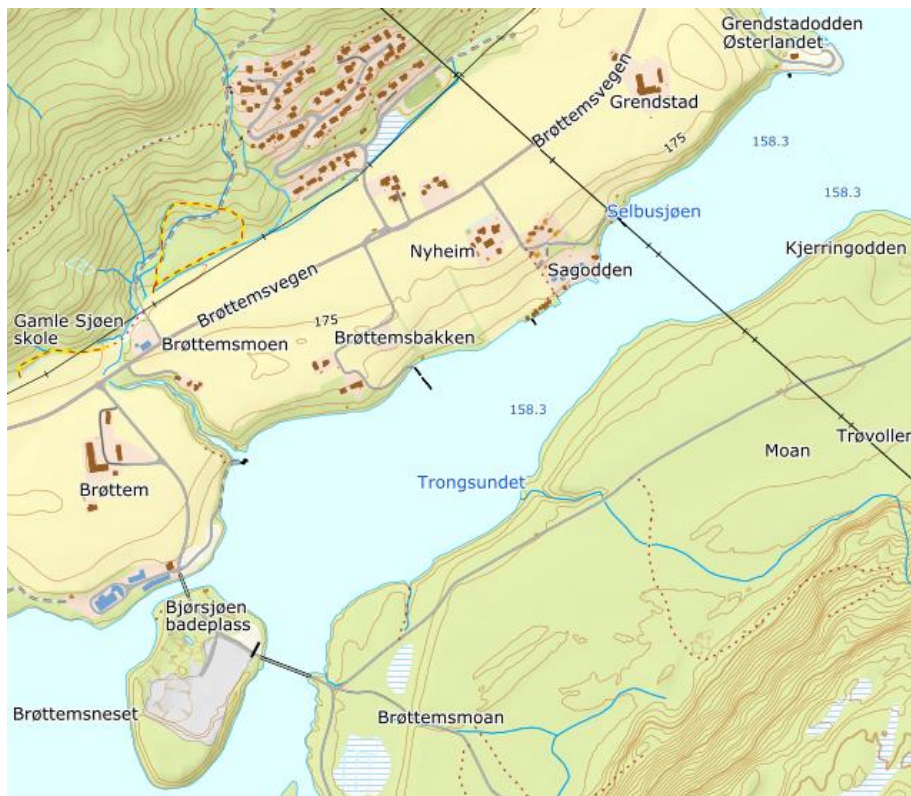
1937 Dødsulykke med lastebil på Selbusjøen

Folket rundt innsjøer har gjennom alle tider hatt solide kunnskaper om føreforholdene vinterstid, da veien over sjøen i vintermånedene var den raskeste og beste på mange måter. Erfaringsoverføring fulgte fra generasjon til generasjon. Hver lita bukt og vik kunne ha sine særegenheter og fortellinger. En tok med seg ulike hendelser fra før i tiden og omsatte årsaksforholdene til kunnskap om strømmer, dybde, vindretningens betydning og alle tenkelige og utenkelige faktorer som kunne påvirke «skiføre». Det var ikke tvil om hva som var rett. «*De gamle sa så*», var svar godt nok. Det ble sagt at gamle folk kjente det på gikta når værøslag var på gang, og naturens egne tegn sendte ut sine advarsler. Noen hadde betalt en høy pris. De forsvant regelrett og ble aldri funnet, eller ble funnet til våren langt unna. Folket visste ikke hvordan bunnen av sjøen var overalt, men de visste at her og der måtte det være skiftende strømmer under isen som påvirket kvaliteten på isen i ulike retninger. Kort sagt: enkelte steder holdt man seg unna eller tok en lang sving rundt. Det fortelles om både hunder og hester som sendte ut sine signaler når de følte at deres herre tok feil veivalg. Folk lært seg å lese naturen, det ble deres livsforsikring. Men uansett, gjennom alle tider gikk det av og til dessverre galt. En god leveregel er: «*listen to the locals*», som det heter på godt norsk. Men når det er en lokal oppsitter, som «burde vite bedre», ja, da forstår en at vi aldri blir helt utlært. Naturen gir oss advarsler, men vi har ikke alltid tilstrekkelig tålmodighet. Noen ganger får vi aldri svar på hvorfor det gikk galt - selv for de mest erfarne. I 1937 opplevde folk rundt Selbusjøen en såkalt barfrostvinter. Skogsdriften måtte tenke alternativt. Mangel på snø gjorde at andre veier måtte lages her og der. Og Selbusjøen ble et valg for mange. Isen var metertykk og som vanlig var det mange som tok isen fatt uten problemer.

John Aas (d. først på 90-tallet), med røtter til Tydalen, bodde i mars 1937 på Grendstad ved Selbusjøen. Han var en av de aller første som fikk høre at Anna Berg hadde stått og sett en bil komme kjørende, og rett utenfor Grendstadsaga gikk bilen plutselig gjennom isen og ble

borte. Anna trodde det var Klaus Brøttems lastebil, skriver John Aas i en artikkel i *Jul i Nedalen*. John Aas forteller at han ble den første som kom ned til åpningen i isen. Der så han noen oljefat som fløt i vannet, samt en strisekk. Oljefatene hadde sikkert stått bak på lasteplanet. Han fikk plukket opp sekken, som inneholdt en kjeledress. I en lomme på den lå det et papir med navnet Ole P. Fuglem. Det kom flere folk til og de skjønnte at det ikke kunne være Brøttems bil. Det måtte ha vært ukjente folk. Sundet var regnet som farlig, og de lokale mente at det varmere undervannet i sjøen presset opp under isen i det grunne partiet av Trongsundet. Kjente folk kjørte vanligvis til og fra sjøen ved «Østerlandet» mellom Grendstad og Teigtrøa. Der var isen solid, skriver John Aas. Videre forteller han at han og Ola Bjørklum fikk varslet lensmannen og i Trondheim Elektrisitetsverks anlegg like ved fikk de låne en vannkikkert. Med båt kom de seg ut på isen, og de kunne se ned på en lastebil, en Diamond av samme merke og farge som Klaus Brøttems. Anna Bergs observasjon var ikke så verst den. Bilen sto på hjulene på ca. 8 meters dyp. John Aas har fortalt at han mener han så en knyttet nevene der nede. Etter hvert fikk de ved hjelp av folket på Grendstad montert en jernkrok på en sammenspikret trelekter. Dreggen festet seg straks i noe der nede, og en mann i svart frakk ble trukket opp. Han var kledd i mørke klær, lue og hadde på seg selbuvotter. Det viste seg å være handelsmann Martin Hilmo.

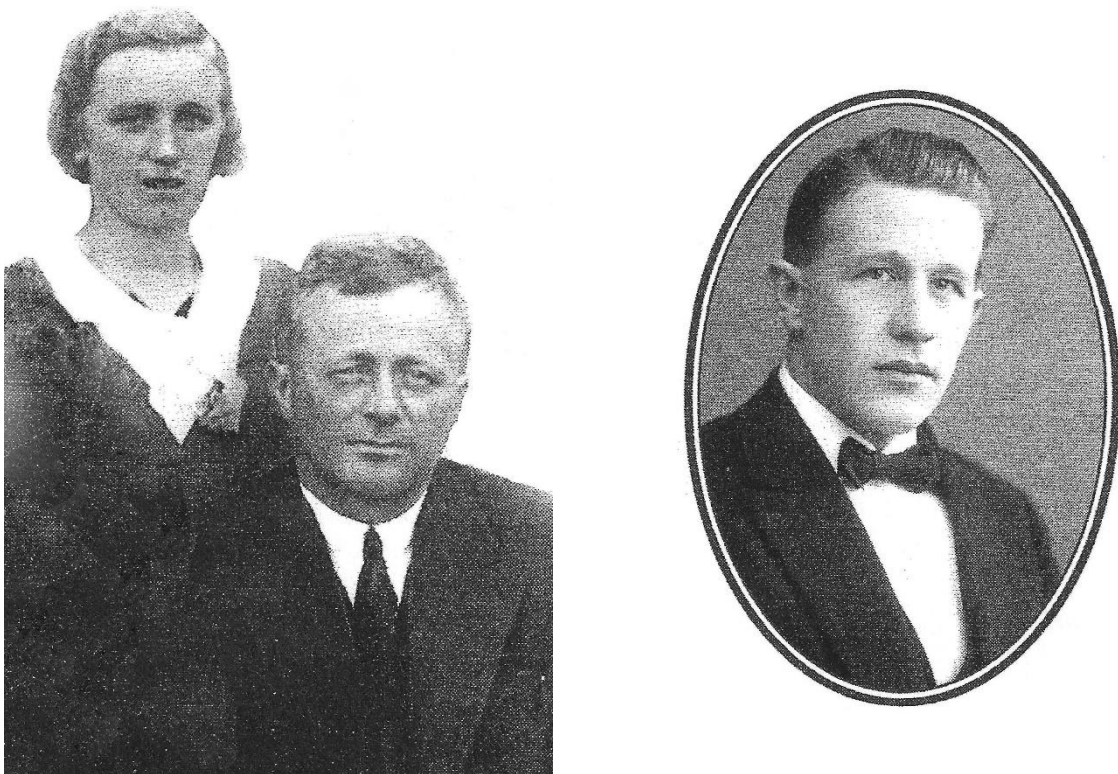
Reidar Fjellanger kom fra T.E.V's anlegg med en liten kranbil med lang vire. Etter mye om og med klarte de å få festet kroken i bilens støtfanger og innsveivingen kunne begynne. Bilen holdt på å velte grunnet sidetrekkingen. Da kom et hode og skuldre av en kvinne til syne i det åpne bilvinduet. Etter en stund klarte de å få sveivet bilen inn på land, og kvinnen i førerhuset ble brakt opp til Grendstad. Nå hadde det samlet seg mye folk i strandsonen. Noen av de var nære slektninger av de druknede og det gikk ikke mange minuttene før de kunne fortelle at det var Peder O. Fuglem og Martin Hillmo som hadde tenkt seg over Selbusjøen til Trondheim. Fuglem sin datter, Karen, ville bli med, men faren nektet. Imidlertid ga hun seg ikke, og begynte å gråte. Faren ga etter og hun ble med. Da tredjemann ikke ble funnet, ble det søknet utover hele kvelden, men uten resultat.

Ingeniør Fjellanger mente de burde få tak i dykker, og den erfarne dykkeren Olaf Fjeldsæther ble kontaktet. Nå hadde isen begynt å fryse til igjen. Kai Sørum og John Aas tok da båten og åpnet råka igjen med øks. Halvveis fra land la John Aas merke til noen hvite papirer under isen i det han slo til med øksehammeren. Plutselig spratt det opp ei mørkebrun lommebok. Den ble overlevert lensmann Ingvar Aspshaug som sto på land. Lommeboka inneholdt et sertifikat pålydende Fuglem sitt navn, pluss et betydelig pengebeløp på ca. 450 kroner.

Peder O. Fuglem ble funnet en eller to dager senere av dykker Olaf Fjeldsæther. Fuglem skal visstnok ha blitt funnet sittende på huk, holdende i en søkktømmerstokk, som sto på enden på sjøbunnen, ca. 100 meter nedenfor ulykkesstedet. Dykkeren fant også vesken som tilhørte Karen, samt et lommeterkle. Vinduet på førersiden var rullet ned, mens vinduet på motsatt side var knust. De måtte ha kjempet en desperat kamp for å komme ut. Begge mannfolkene hadde altså kommet seg ut av førerhuset på bilen, men da var kreftene oppbrukte og det iskalde vannet førte nok samtidig til krampe. Og i midten i førerhuset satt Karen og ventet, på hva...? Ulykken skjedde kun 250-300 meter fra der de skulle kjøre i land fra Selbusjøen og videre til Trondheim.

De omkomne var:

Peder O. Fuglem (44), gift	- født 16. september 1893.
Karen Fuglem (20), ugift	- født 22 februar 1917.
Martin Birger Hilmo (32), ugift	- født 15. februar 1905.

Faksimile fra Jul i Neadalen. F.v: Karen Fuglem, Peder Fuglem og Martin Birger Hilmo

Det var Peder O. Fuglem som kjørte sin bil, en rød Diamond, med reg.nr. U3501. Han drev både gård og sagbruk, og hadde kjørt rutebil til Hommelvik noen år, samt tok på seg ulike kjøreoppdrag. Nå skulle han kjøre handelsmann Hilmo til Trondheim for å hente varer til hans landhandel på Fuglem på Selbustrand. Martin Birger Hilmo hadde tidligere drevet et agentur,

men hadde for seks år siden startet egen forretning. Han hadde vært formann i Selbustrand idrettslag siden det ble startet, og var en meget aktiv person i ungdomslaget lokalt og gjennom hele Neadalsfjøret. Han var opprinnelig fra Tydal, hvor hans mor fortsatt levde.

F.v: Ola Fuglem og Peder Sandvik ved låven som en gang var lagerplassen til kjøpmann Hilmo som druknet

Før vi går videre, vil jeg gjøre oppmerksom på at det er flere år siden jeg begynte med denne historien, men at den har blitt liggende på vent. Jeg hadde hørt om et par sidespor, som jeg kjente til før jeg kom til Selbustranda. Det ene tilsa at en av hensiktene med turen til Trondheim, var at Karen skulle se på brudekjole, da hun visstnok var i et solid og fruktbart forhold, hvorpå de begge anså fremtiden som et lykkelig par. Tross påstanden om at Karen måtte «gråte seg til turen», så kan dette være rett, og ulykken og hennes skjebne berører oss enda sterkere. Å skrive dette, er nok til at jeg må ta en liten pause her og nå. «*Stakkars Karen - du gjør noe med meg!*»!

På land samlet det seg mye folk, og sammen med øvrigheten kunne de kun stå der og se ut på isen, fullstendig lammet i dobbelt forstand - så fullstendig hjelpeløse. En følelse av total oppgitthet, som kan gnaget et menneske inn til beina. Lensmann Aspøhaug i Klæbu hadde varslet sin kollega Skjøstad i Selbu. Doktoren Brysi og sokneprest Børseth ventet på å fullføre sin pålagte embetsgjerning. Tyngst ville det bli å besøke fru Kari Fuglem. Etter hvert ble de omkomne brakt til Halvor Grendstad, hvor de ble liggende i hans stue. Her møtte en del mennesker opp, hvorpå lærer Haugom holdt en tale og fru Haugom sang. Martin Hilmos bære ble sendt til Tydal, der han ble gravlagt på Tydal kirkegård påfølgende mandag. Karen og Peder ble gravlagt på Selbustrand kirkegård lørdag.

Det var flere vitner, som ikke alle så selve ulykken da bilen kjørte seg igjennom isen og forsvant. Men de hadde lagt merke til bilen en stund tidligere, og undret seg, spesielt når de ser at bilen kjører forbi anlegget ved Grendstad. Blant disse var ingeniør Birkeland og Thoralf Nordby. I etterpåklokskapen kan en selvsagt hevde ganske så mye. En ting går likevel igjen: i

Kilder: f.v Alf Fuglem og Peder Sandvik 7. september 2022. Alf Fuglem, er fetter til Karen Fuglem som druknet

Trongsundet kjører du ikke! Underforstått at en kommer seg i land senest ved Grendstad. Men så var det slik at den siste tiden hadde det vært ganske kaldt og solid is. Flere hadde benyttet bilen til Brøttem, og to dager tidligere hadde sågar en drosjebil kjørt igjennom hele Trongsundet. Samtidig visste de nok at to dager tidligere hadde baker Sveens bil kjørt seg gjennom isen ved Bergneset, men heldigvis blitt hengende i råket og vedkommende, bror til bakeren, berget seg. Men så var det mildværet som kom dagen før. Lokale oppsittere har fortalt at anlegget ved Grendstad under visse forhold lett og hurtig påvirket isen ved overgang til mildvær. Og slik kunne en holde det gående med gode og dårlig råd. Og et vitne har fortalt at Fuglem sikkert skjønnte at isen ikke var trygg nok likevel, da bilen nemlig gjorde en sving - som om den ville snu eller kjøre i land. Men et tiendels sekund etterpå forsvant isen under dem. Vi skal også ta med at slike som Fuglem og Hilmo var meget oppegående folk og som kjente forholdene. Likevel så går det av og til galt, mest uforklarlig. En kan jo ta med at 10-11 år tidligere hadde to tømmerhoggere gått seg gjennom isen omtrent på samme sted som bilen gikk igjennom. De ble aldri funnet. Og vår bil i dette kapitlet var trolig den første som gikk igjennom isen på Selbusjøen.

10. juli 2023

F.v: Hans Olav Sørensen er fetter til Karen som druknet, og Guri Fuglem (kilde) er tremenning til Karen

Så var det Kristine Eggen som klokken 0915 satt ved kjøkkenbordet og spiste frokost sammen med guttungen sin. De registrerte bilen som kom kjørende i stor fart, og Kristine ble noe fortørnet: «*Isen er ikke trygg nok*», sa hun. Men gutten, på linje med alle gutter, hadde klart for seg hva og hvem som kom kjørende. Det var han Klaus Brøttem. Kristine roet seg, Klaus var jo lommekjent. De gikk ut i stuen for å se bedre gjennom et annet vindu. Men så er det slik at det lå et lite sagbruk i siktelinjen, som ville forårsake at de ikke ville se bilen et par sekunder. Bilen forsvant «bak sagbruket». Sekundene gikk, og den kom ikke fram igjen.

11. mai 2023. F.v: Ola Fuglem og Ola Einar Fuglem som begge er søskenbarn til Karen Fuglem som druknet

Forholdene i Trongsundet er i dag ikke slike de var i 1937. Nå går vannet gjennom tunneller ovenfor Trongsundet. Kaare Moen, f. 1927, fortalte i 2017 til både Selbyggen og Klæbuposten at isen den gangen i Trongsundet så ut som den var tykk, men at det var alltid bare en tynn hinne der. Han fortalte også om Kari Fuglem, som mistet både sin datter og mann, at Kari selvsagt ble meget preget av ulykken. «*Hun ble en sann kristen og viet hele sitt liv til kirken og misjonen*».

Ulykken hadde berørt alle som var til stede. Flere av dem som skulle til Selbu valgte å ikke kjøre på isen, men heller kjøre rundt via Heimdal og Trondheim. Hadde de kjørt på isen ville de sett at flaggene på land parallelt ble heist samtidig - og vaiet på halv stang.